

Geachte politici,

Geachte ondernemers,

Dames en heren,

Ik wens jullie van harte welkom op dit tweede thematische debat van Voka. Vorige maand organiseerden we het eerste debat over de arbeidsmarkt van de toekomst. Volgende maand, op donderdag 25 april, debatteren we over een efficiënte overheid. En steeds zijn we benieuwd naar de visie van de Vlaamse partijen op de voorstellen die we zelf begin januari naar buiten brachten in ons memorandum.

Vandaag bespreken we een thema dat al weken de krantenpagina's vult. Een onderwerp dat minstens even 'hot' is als de opwarming van de aarde zelf. Met een klimaatstaking, klimaatmarsen, klimaatspijbelaars en zelfs een bezetting van de Wetstraat hebben de jongeren iedereen wakker geschud en dat is goed. Het is onze verantwoordelijkheid om oplossingen voor het klimaat uit te werken. We moeten daarbij wel werken op basis van juiste cijfers, de totale impact van voorgestelde maatregelen goed analyseren en de pro's en contra's afwegen. Want een thema dat zo belangrijk en zo cruciaal is, verdient het om op een ernstige manier en in verbondenheid met alle stakeholders, aangepakt te worden.

'Duurzaamheid' of 'het klimaat' zijn containerbegrippen waaronder heel wat beleidsdomeinen thuishoren die elkaar onderling versterken: energie, mobiliteit, ruimtelijke ordening en milieu. Willen we bijvoorbeeld minder luchtvervuiling – *milieu* – dan is inzetten op elektrisch transport – *mobiliteit* – een mogelijkheid. De vraag is dan hoe die elektriciteit opgewekt wordt – *energie* – en waar je die opwekking laat plaatsvinden – *ruimtelijke ordening*. Bovendien mag je in heel het verhaal ook het economische en het sociale aspect niet uit het oog verliezen.

Maar dit simpel voorbeeld toont aan dat we meer ambitie aan de dag moeten leggen dan sloganeske verklaringen of symboolwetten. Vingerwijzen is gemakkelijk, ballonnetjes oplaten eveneens. Maar we zijn het onszelf en de toekomstige generaties verschuldigd om met realistische, betaalbare en economisch verantwoorde oplossingen te komen. Als we dan naar de feiten kijken, blijkt dat de bedrijven, hoe groot ze ook zijn, al veel hebben bijgedragen

tot klimaatoplossingen. Dat aspect bleef lang onderbelicht. We hebben er sinds dit weekend wat meer aandacht op gevestigd. Het is nu tijd dat álle burgers hun verantwoordelijkheid opnemen: hoe wonen en verwarmen we, hoe gaan we naar het werk en op reis, ...? We zijn dus met zijn allen tegelijk een deel van het probleem, maar ook van de oplossing.

Vanavond hebben we het over 4 aspecten van het klimaat: energie, mobiliteit, ruimtelijke ordening en milieu. We hebben zo meteen een interessant panel met experts en een voormalige minister van de jongste Vlaamse regering. Maar sta me toe zelf eerst over elk aspect kort iets zeggen, te beginnen met energie.

Vandaag, 26 maart, staan we aan het begin van de lente. We hebben dus weer een winter overleefd zonder stroomtekorten. Oef! We zijn geen Venezuela. Hoera! We hebben geen verouderde vliegtuigmotoren of stroomboten nodig gehad om het licht te laten branden. Moeten we daar nu echt blij om zijn? En hebben we al voldoende ondernomen om er voor te zorgen dat we de volgende winters niet opnieuw met knikkende knieën ingaan?

Het antwoord is neen. En het is een schande. We blijven in cirkels draaien en vergeten vooruit te gaan. Onze energieopwekking moet absoluut verduurzamen. Maar we moeten ook zeker zijn dat het licht aanblijft. Dat is een moeilijke uitdaging, want onze kerncentrales zijn blijkbaar niet zo robuust en volgens de gemaakte afspraken sluiten ze allemaal binnen zes jaar. Uit zon en wind halen we steeds meer energie, maar die kunnen we spijtig genoeg nog niet opslaan om tijdens de winter elektriciteit te leveren. Dus hoe maken we voldoende elektriciteit op het juiste moment op een duurzame manier beschikbaar? Gaan we dat opvangen met nieuw te bouwen gascentrales, op termijn noodzakelijk om schommelingen in energieopwekking op te vangen? Of moeten we de optie behouden om de twee jongste kerncentrales wat langer te laten draaien tot de alternatieven qua duurzame productie en opslag wél voorhanden zijn? Want hoe je het ook draait of keert, elektriciteit moet duurzaam, leverzeker en betaalbaar zijn, zowel voor de bedrijven als de burgers.

Vandaag is onze elektriciteit echter niet alleen onzeker, ze is ook duur: onze Vlaamse bedrijven betalen hier een pak meer voor hun elektriciteit dan in onze buurlanden, zoals recent bevestigd in de studie van Febeliec en Deloitte. We lopen daardoor volgens VIVES minstens 12.000 jobs mis. Daarom pleiten wij voor

een systeem van Energienormen op basis van de bedrijfsprofielen. Die moet, naar analogie met de loonnorm, de stijging van de energieprijzen binnen de perken houden om onze bedrijven niet nog meer nadeel te laten ondervinden. Doen we dat niet, dan lopen we nog een pak meer jobs mis. Dan verhuizen de bedrijven naar die landen waar elektriciteit wél nog betaalbaar en leverzeker is. Wat trouwens niet betekent dat de globale CO2-uitstoot daarom daalt. Integendeel.

We hebben die bedrijven dus absoluut nodig. Om de klimaatdoelstellingen te halen, zal de innovatie immers van ons moeten komen. Denk aan betere materialen, nieuwe producten en technologieën voor energieopslag, waterstof of koolstofgebruik in producten en brandstoffen. De bedrijven investeerden in 2015 maar liefst 3,7 miljard euro in onderzoek en ontwikkeling, 70% van het totaal.

Willen we dat allemaal mislopen? Onze vraag aan de politici is helder. 1, haal de barrières voor innovatie weg en laat ons maximaal inzetten op onderzoek en ontwikkeling. 2, lever zelf meer inspanningen op dat vlak en zorg dat elektriciteit duurzaam, leverzeker en betaalbaar wordt. Durf kiezen om bedrijven een rol te geven in een duurzame energietransitie. Het Moonshot-programma van de Vlaamse regering is wat dat betreft een zeer welkome en belangrijke stap vooruit.

Laat ons ten tweede kijken naar mobiliteit. Transport is immers verantwoordelijk voor een derde van de uitstoot van broeikasgassen bij ons, daar valt nog heel wat te rapen. Zowel door groener transport als beter openbaar vervoer.

De vervuiler betaalt? Ja. Wij pleiten bij Voka al jaren voor een slimme kilometerheffing, want we zien dat vooral het vrijetijdsverkeer toeneemt, ook tijdens de spitsuren. Alle auto's schrappen? Dat is dan weer een brug te ver. De fixatie op bedrijfswagens is onterecht: zij vormen maar een goede 10% van het totale wagenpark. Vergeet ook niet dat de bedrijfswagen in het leven geroepen werd om mensen loon naar werken te kunnen geven, zonder dat alles wegbelast wordt. Wie de bedrijfswagen wil afschaffen, moet dan ook de loonlasten drastisch verlagen, vooral voor de betere verdiemers. Is de politiek bereid om die logica echt toe te passen? Of laat men hen achter zonder 'cash' en zonder 'car'?

De vraag is ook wat je er voor in de plaats krijgt. Uit onze bevraging van september vorig jaar blijkt dat voor meer dan 80% van de autopendelaars de

alternatieven simpelweg niet opwegen tegen de wagen, wat ook bevestigd werd in het recente onderzoek van De Tijd.

Steek dus voldoende energie en middelen in het openbaar vervoer om het efficiënter en performanter te maken, zodat het een waardig alternatief kan betekenen voor woon-werk- en vrijetijdsverkeer. Optimaliseer ook de verkeersstromen via een slimme kilometerheffing voor alle voertuigen. En zet in op vrachtvervoer via spoor- en waterweg om nog meer vrachtwagens van de baan te halen.

Beste politici, staar u alstublieft niet blind op de bedrijfswagens. Steek liever energie en voldoende middelen in betere infrastructuur, zodat we de logistieke troeven van ons land niet fnuiken. De vier Vlaamse havens en de nationale luchthaven in Zaventem hebben immers een toegevoegde waarde van 33 miljard euro en vormen de motoren voor de welvaart van Vlaanderen. Durf kiezen om de duurzame mobiliteit en bereikbaarheid van de bedrijven hoog op de agenda te houden.

Om die bereikbaarheid te garanderen, moeten we ten derde ook kijken naar de ruimtelijke inplanning van de bedrijvenczones. Dikwijls denkt men dat bedrijven graag nieuwe grond inpalmen, maar dat is niet zo. Er is in theorie nog 10.000 hectare bedrijventerrein beschikbaar: laat ons die eerst benutten. Het probleem is echter dat veel van die gronden slecht gelegen zijn, zowel voor het bedrijf als de omwonenden. Je kan ook niet elke bedrijfsactiviteit dicht bij woonkernen inplannen. Zorg dus dat bedrijven voldoende ruimte hebben op goed gelegen plaatsen, zodat ze goed bereikbaar zijn voor medewerkers met het openbaar vervoer, zonder teveel hinder voor omwonenden.

Als we de bereikbaarheid van onze gebouwen kunnen verbeteren, is dat al een eerste belangrijke stap. De volgende stap is het energiezuinig maken van de gebouwen. Want daar is echt een enorme winst te boeken in het duurzaamheidsdebat. Net als in het transport, kunnen we door energiezuinige gebouwen 30% winst boeken qua uitstoot. Dan moet wel iedereen mee in het bad; bedrijven, overheden en het brede publiek. Want drie kwart van die winst is te rapen bij de woningen van de Vlamingen, in uw en mijn woning. Kent u het energiepeil van uw huis?

We werden een aantal weken geleden al in het gelijk gesteld in de 'fact check' van De Standaard. Onze huizen zijn even goed, of liever even slecht geïsoleerd

als de huizen in Spanje, Griekenland of Italië. Alleen zijn de winters bij ons wel wat strenger. Wie het klimaat vooruit wil helpen, moet dus eerst en vooral de eigen woning renoveren. Gisteren stonden de voorstellen uit onze nieuwste Voka Paper ook in de kranten: We moeten nu al 10 gebouwen per uur renoveren om de klimaatdoelstellingen tegen 2050 te halen. De renovatiegraad moet verviervoudigen. En hoe langer we wachten, hoe groter de benodigde inspanning is. We schuiven daarom een renovatieverplichting naar voor en fiscale stimuli om dit te bereiken. Sloop en heropbouw moet een onderdeel zijn van elke klimaatstrategie. Dus durf kiezen om de baksteen in de maag van de Vlaming echt te verduurzamen.

Als vierde en laatste aspect voor het klimaat moeten we duurzamer produceren en consumeren. Ook daarin lopen de bedrijven al langer dan vandaag voorop. Op 20 jaar tijd hebben de Vlaamse bedrijven hun waterverbruik met bijna 20% verminderd. De uitstoot van het fijn stof ging met 30% naar beneden en twee derde van het bedrijfsafval wordt gerecycleerd. Ook 85% van de vermindering van de CO2-uitstoot hebben we te danken aan de bedrijven. En we willen nog verder gaan op het duurzame pad en de circulaire economie. Maar op basis van de huidige en gekende technologische ontwikkelingen, is de marge op korte termijn eerder beperkt. Toch als je het op een economisch verantwoorde manier wilt doen. Het laaghangende fruit bij de bedrijven is al geplukt. Daarom roep ik de politiek op om rekening te houden met een realistische tijdlijn. Het ontwikkelen en invoeren van nieuw technologie is zeker mogelijk, maar zulke structurele aanpassingen hebben hun tijd nodig. Op korte termijn is het tijd dat ook de gewone Vlamingen hun duit in het zakje doen qua milieuzorg. Want ook ik zal de open haard minder aansteken. Durf kiezen om iedereen tot betere milieu-inspanningen aan te sporen.

De tijd van gemakkelijke en halve oplossingen ligt achter ons. Ik zei het al bij de voorstelling van ons memorandum begin januari en ik herhaal het graag: het is tijd om te durven kiezen en te durven ondernemen. We moeten niet blijven manifesteren en spijbelen, het is tijd voor doordachte en doortastende maatregelen. De oproep van de vele duizenden mensen en jongeren die de voorbije maanden de straat op kwamen, valt ook bij ons niet in dovemansoren. Ook de bedrijven werken mee aan een duurzame toekomst. Wijs hen dus niet

met de vinger. Wijs met vijf vingers. Een uitgestoken hand, een uitnodiging om samen te werken.

Tot slot nog een boodschap, specifiek voor alle geëngageerde jongeren. De toekomst ligt bij jullie en bij jullie rol in de bedrijven. Vertaal jullie ijver voor een beter klimaat en een duurzame toekomst in toekomstgerichte, duurzame studies. Het zullen de bedrijven zijn die, dankzij innovatie, dankzij betere en nieuwe producten, processen en materialen, die toekomst mogelijk kunnen maken. Deze bedrijven ontvangen jullie graag om mee vorm te geven aan die innovatieve toepassingen. Durf kiezen voor STEM-richtingen. Durf ondernemen, zowel via een eigen bedrijf als binnen de bestaande bedrijven. Dan maken we samen die duurzame toekomst waar.